

Голас Радзімы

№ 22 (1488)
2 чэрвеня 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 22-і
Цана 2 кап.

Лучнікі спартыўнага клуба Мінскага камвольнага камбіната.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

НОВАЯ СЛУЖБА ВЁСКИ

Двор даяркі калгаса імя Чарняхоўскага Карэліцкага раёна Валянціны Колюх нагадвае будаўнічую пляцоўку. У адным канцы акуратна складзены шыфер, бяровенні, дошкі, цэгла, у другім звалены рэшткі старой страхі, падгніўшыя маснічыны. На сядзібе завіхаюцца будаўнікі, члены сельскага камунгаса — так называюць вяскоўца калгасную брыгаду камунальнага абслугоўвання насельніцтва.

Рамонт хутка закончыцца. У хаце пакладзена новая падлога, зроблены перагародкі, падпраўлена печ, даведзены да парадку сцены, столь, страхі. Засталося толькі ашляваць і пафарбаваць сцены звонку, перабраць і накрыць хлёў ды замяніць агароджу. Усё гэта, разам з коштам матэрыялаў, па папярэдніх падліках, абыдзеца Валянціне Колюх не больш як 250 рублёў.

Валянціна Аляксееўна жыве

без гаспадара, мае чацвёра дзяцей.

— Зарабляю на ферме добра, — гаворыць яна. — Але ж каб даўней, як бы я, адзінокая жанчына, справілася з такой работай?

І сапраўды. Яшчэ колькі гадоў раней падобны рамонт для многіх вяскоўцаў быў праблемай. А колькі намаганняў трэба было затраціць на будаўніцтва новай хаты! Каб паставіць зруб, гаспадар наймаў

цэлую брыгаду майстроў-самавучкаў. «Майстры» — тыя ж калгаснікі, якія на летнія месяцы кідалі работу ў полі і ператвараліся ў будаўнікоў, каштавалі гаспадару нямала.

Калі зруб быў гатовы, такім жа чынам наймалі людзей, каб паслалі падлогу, накрылі хату, зрабілі і ўставілі рамы, склалі печ, атынкавалі сцены... Шмат клопатаў было з набыццём і падвозам будаўнічых матэрыялаў.

Так, камунальнае абслугоўванне ў сельскай мясцовасці доўгі час заставалася адной са складаных і нявырашаных праблем. Яна была выклікана эканамічным і культурным адставаннем вёскі ад горада. Гэтым жа тлумачылася і быццам бы традыцыйная непатрабавальнасць вясковых жыхароў. Некалі хадавым быў нават такі выраз: «Для сельскай мясцовасці — сьдзе!»

[Заканчэнне на 3-й стар.]

НОВАЯ СЛУЖБА ВЁСКИ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

«Сыдзе» — і жыллё горшае, чым у горадзе, і дарога незаасфальтаваная, і адукацыя меншая, і вопратка прасцейшая...

Але жыццё вёскі мяняецца, прычым асабліва хутка ў апошнія гады. Гэта заўважаюць і нашы суайчыннікі, якія прыязджаюць на Бацькаўшчыну. Яны не пазнаюць месцы, адкуль некалі падаліся ў далёкі свет. Яшчэ больш здзіўляюцца тыя з іх, хто наведваў родны кут неаднойчы.

Наш суайчыннік са Злучаных Штатаў Амерыкі Васіль Козік, напрыклад, пабываў у сваёй роднай вёсцы Падрэчча, што ў Жабінкаўскім раёне Брэсцкай вобласці, двойчы. Спачатку ў 1964 годзе, а потым у 1970-м. Пасля першага візіту ён пісаў у «Голас Радзімы», што знайшоў яшчэ такія-сякія напамінкі аб вёсцы, якую пакінуў даўно. А вось у час другога спаткання ён іх ужо не адшукаў. За шэсць гадоў вельмі многае змянілася.

Зямляк убачыў новую магутную тэхніку на калгасным двары, чысціню і парадак на вясковых вуліцах, ашалаваныя, пафарбаваныя ў вясёлыя колеры дамы, дастатак у іх.

Сёлета Васіль Козік зноў мае намер наведаць Беларусь, і, напэўна, Падрэчча сустрэне яго яшчэ больш уразлівымі пераменамі.

Гэта і натуральна. Бо тэмпы росту сацыялістычнай вытворчасці ў цэлым і сельскай гаспадаркі ў прыватнасці — небывалыя. Так, у мінулай, дзевятай пяцігодцы, асноўныя фонды калгасаў і саўгасаў павялічыліся ў 1,8 раза.

Вёска з кожным годам атрымлівае ўсё больш трактароў, камбайнаў, аўтамабіляў, мінеральных угнаенняў. Механізмы і аўтаматы прыходзяць на змену ручной працы.

На гэтай базе хутка растуць выпуск сельскагаспадарчай прадукцыі, даходы калгаснікаў і рабочых саўгасаў. Тое, што задавальняла селяніна ўсяго якіх-небудзь пятнаццаць гадоў назад, сёння ўжо не адпавядае яго запатрабаванням.

Механізатару, аператару машынага даення, механіку, інжынеру, заатэхніку — чалавеку адукаванаму, матэрыяльна забяспечанаму, патрэбны добрыя ўмовы для адпачынку, вучобы, «гарадскія» выгоды ў хаце.

Адным са шляхоў рашэння гэтай праблемы стала мадэрнізацыя састарэлай структуры забудовы вёсак. Немагчыма ўзняць камфорт жылля да сучасных патрабаванняў, выкарыстоўваючы як аснову тыя дробныя хутары, нядобраўпарадкаваныя, узведзеныя без ніякіх праектаў і, зразумела, інжынерных камунікацый хэціны, што сцягне будавалі адразу пасля вайны, а то і раней. За кошт калгасаў і саўгасаў на месцы многіх такіх вёсак ужо выраслі сучасныя паселішчы гарадскога тыпу з двухпавярховымі цаглянымі катэджамі, з прасторнымі кватэрамі, водаправодам, каналізацыяй, цэнтральным цепла- і газазабеспячэннем, куды ахвотна перасяляюцца вясковыя жыхары. Жыллё гэта прадастаўляецца калгаснікам або ў крэдыт, або зусім бясплатна. Толькі за гады мінулай пяцігодкі ў вёсках пабудавана та-

кім чынам 122 тысячы кватэр агульнай плошчай 7 568 тысяч квадратных метраў.

Да паслуг жыхароў у такіх паселішчах — буйныя дамы быту, рамонтныя майстэрні, магазіны, палаты культуры.

А як жа быць жыхарам тых вёсак, дзе яшчэ не распачата суцэльная перабудова і асноўны жылы фонд складаюць старыя драўляныя хаты? Менавіта ў такіх вёсках і пачалі стварацца ў першую чаргу ўласныя прадпрыемствы камунальнай службы.

Ідэя камунгасаў была такая: арганізаваць у кожнай гаспадарцы спецыялізаваную службу, якая б дапамагала ўладальнікам асабістых забудовы весці рамонт і добраўпарадкаванне сваёй гаспадаркі, а калі трэба — і будаўніцтва новых дамоў.

Першыя камунгасы з'явіліся ў рэспубліцы яшчэ ў 1968 годзе. Спачатку гэта былі брыгады будаўнікоў з ліку саміх калгаснікаў, якія валодалі спецыяльнасцямі цесляроў, тынкоўшчыкаў, каменшчыкаў. Любому жадаючаму, як гэта было ў выпадку з Валаянцінай Колюх, дастаткова падаць заяву аб рамонце і ўнесці ў калгасную касу пэўную суму грошай. Усё астатняе, пачынаючы ад набыцця матэрыялаў і канчаючы рамонтам, выконвае камунальная брыгада, за работу якой плаціць ужо калгас.

Перавагі новаўвядзення калгаснікі ацанілі адразу. Упершае, рамонт у такіх умовах абыходзіўся больш танна — значную частку кошту яго ўзяў на сябе калгас. Па-другое, гаспадар пазбаўляўся ад клопатаў па арганізацыі і правядзенню работ. Па-трэцяе, што самае галоўнае, у людзей шмат стала вольнага часу, які раней яны тратылі на гаспадарчыя работы.

Паступова сетка камунгасаў пашыралася. Удасканальваліся формы работы. Цяпер рамонт жылля і гаспадарчых пабудов не адзіны від паслуг, якія аказвае насельніцтву новая служба вёскі. Яны займаюцца добраўпарадкаваннем вуліц, выконваюць заяўкі па нарыхтоўцы і падвозу паліва і іншыя работы.

Плён дзейнасці камунгасаў, якія створаны зараз у многіх вёсках, вялікі. У мінулым годзе, напрыклад, яны аказалі паслуг сельскаму насельніцтву на 1 мільён 25 тысяч рублёў.

Зараз у некаторых раёнах рэспублікі для каардынацыі дзейнасці калгасных камунальных брыгад, аказання ім арганізацыйнай дапамогі створаны міжкалгасныя Саветы.

А ў тых вёсках, дзе пакуль няма ўласнай камунальнай службы, гэтым займаюцца дзяржаўныя прадпрыемствы. Амаль 50 працэнтаў з агульнага аб'ёму паслуг, якія аказваюць насельніцтву прадпрыемствы міністэрстваў бытавога абслугоўвання і жыллёва-камунальнай гаспадаркі, складаюць паслугі жыхарам вёскі. Дырэктывам XXVIII з'езда Камуністычнай партыі Беларусі на X пяцігодку прадугледжана далейшае павелічэнне іх.

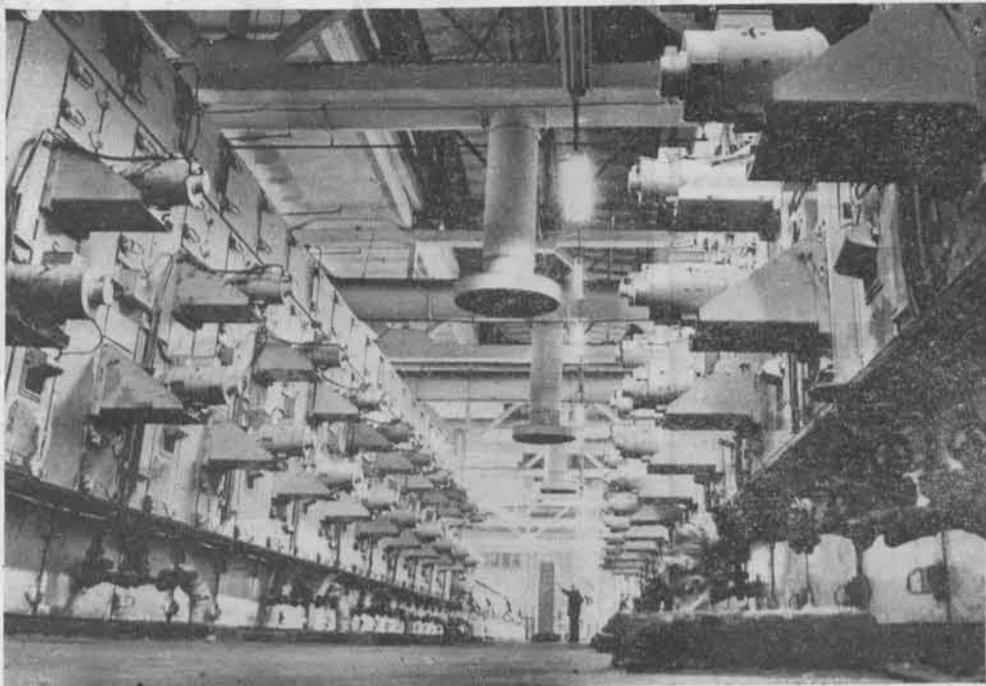
Гэта заканамерна, бо развіццё камунальнага абслугоўвання на сяле — крок у ажыццяўленні адной з важнейшых умоў пабудовы камуністычнага грамадства — збліжэння горада і вёскі.

ЯШЧЭ АДНА ГАСЦІНІЦА

У Мінску, на беразе Свіслачы ў раёне вуліц Камуністычнай і Радзівіцкай, будзеца новы дваццацітрохпавярховы комплекс гасцініцы «Беларусь».

Акрамя гасцінічнага корпуса, будучы пабудаваны рэстаран на 400 месцаў, басейнавы каснад, дэкаратыўныя вадаём і дворны скульптур. Кожны будынак комплексу мае свае канструкцыйныя асаблівасці. За межы будынка гасцініцы вынесены прасторныя вестыбуль, звязаны з левай і правай часткамі сцiлабата — аднапавярховая светлая частная гасцініца. У яго правай частцы размешчана рэгістратура, кіназала, начны бар. У левай — кафэ на 150 месцаў, буфет і гаспадарча-падсобныя памяшканні. За вестыбулем, з супрацьлеглага боку галоўнага корпуса, будзе дворны скульптур з басейнам, абсаджаны дэкаратыўнымі кустамі.

В. САКАЛОУ

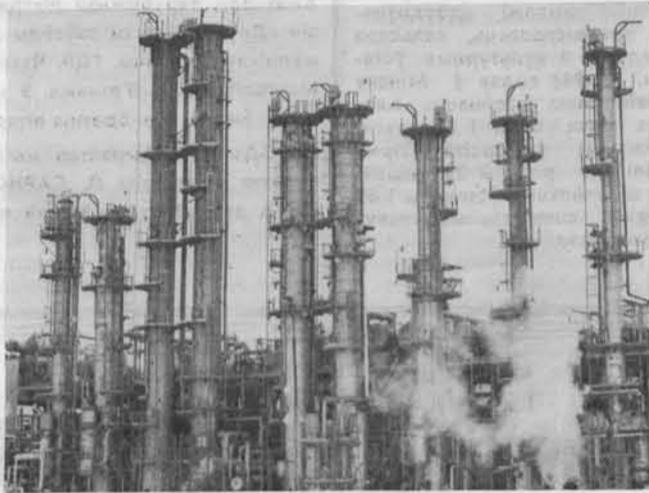
ПОЛАЦКІ

НІТРОН

Усяго каля пяці гадоў прайшло з таго дня, калі на Наваполацкім вытворчым аб'яднанні «Палімір» адбыўся пуск новага комплексу па вытворчасці сінтэтычнага валакна нітрон. А ўжо ў канцы студзеня гэтага года наваполацкія хімікі далі краіне 100-тысячную тону прадукцыі.

НА ЗДЫМКАХ: адзін з участкаў вытворчасці; рэактыфікацыйныя калоны цэха газараздзялення; пульт кіравання вытворчасцю нітрону.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПОДЗВІГ НА БРЭСЦКІМ ВАКЗАЛЕ

На будынку Брэсцкага чыгуначнага вакзала ўстаноўлена мемарыяльная дошка з надпісам: «З 22 чэрвеня да 2 ліпеня 1941 года пад кіраўніцтвам лейтэнанта Мікалая (прозвішча невядома) і старшыні Паўла Баснева ваеннаслужачыя і чыгуначнікі гераічна абаранялі вакзал».

...21 чэрвеня, увечары, на чыгуначную станцыю Брэст-Цэнтральны прыбыла група сяржантаў з адной авіяцыйнай часці, што ехалі з летніх лагераў. Групу ўзначальваў старшыня звыштэрміновай службы Павел Баснеў. Байцы засталіся чакаць рашэння поезда. Тут жа пачавалася чаканні адпраўкі невядомай групы зеніткаў і яшчэ некалькі ваенных.

А назаўтра раніцай пачалася вайна. Ваенным пасажырам было загадана атрымаць на складзе ваенізаванай чыгуначнай аховы зброю і стаць на абарону вакзала. Да іх далучыліся некалькі чыгуначнікаў і работнікаў лінейнага аддзела міліцыі. На чале абаронцаў сталі лейтэнант-артылерыст, прозвішча якога на мемарыяльнай дошцы не напісана. Яно было высветлена значна пазней — Мікалай Цароў.

Абаронцы, а іх было некалькі дзесяткаў чалавек, за-

ла, каб даць магчымаць адправіцца паздам на ўсход. Хутка на прывакзальнай плошчы з'явіліся першыя гітлераўцы. Абаронцы сустрэлі іх дружным агнём, адбілі першыя атакі ворага. Але на дапамогу гітлераўцам падыходзілі новыя падмацаванні. Савецкім байцам прыйшлося адступіць у будынак вакзала і адбівацца з вокнаў. Тым часам у вакзале сабралася многа пасажыраў, сярод якіх былі жанчыны з дзецьмі. Хутка з'явіліся забітыя і раненыя. У пошуках больш надзейнага сховішча людзі рынуліся ў падвальныя памяшканні, якія былі злучаны доўгімі пераходамі. Неўзабаве туды, адбіваючы шалёныя атакі фашыстаў, вымушаны былі перайсці таксама і абаронцы. Яны рашылі вывесці з падвалаў цывільных, спадзеючыся, што фашысты не будуць страляць у жанчын і дзяцей. У тыя першыя часы вайны не верылася, што салдаты праціўніка будуць здэкавацца над мірнымі людзьмі. Аднак фашысты адкрылі агонь і па іх.

Затым гітлераўцы кінуліся па лесвіцах у падвалы. Але абаронцы зноў прымуцілі фашыстаў адступіць. У падвал пачалі кідаць гранаты, дымавыя шашкі.

Канчаліся боепрыпасы, медыкаменты. Байцы вырашылі

выйсці з акружэння. У ноч 2 ліпеня воіны, што засталіся ў жывых, пайшлі на працу, вырваліся з паўзатопленых падвалаў і пазбіліся ў лес.

Удзельнікі абароны вакзала Міхал Мартыненка, Аляксей Шыхаў і некаторыя іншыя потым ваявалі ў партызанскіх атрадах і на фронце. Мікалай Янчук, цяпер пенсіянер, жыве ў Брэсце, Мікалай Ламкін працуе ў Пінску, Іван Ігнацьеў — у Рагаве-на-Доне, Аляксей Русанаў — у Тамбоўскай вобласці. Аднак да цяперашняга часу імёны многіх абаронцаў вакзала застаюцца невядомымі. Не высветлены канчатковы лёс Мікалая Царова і Паўла Баснева. Абараняючы Брэсцкі вакзал, загінулі міліцыянеры і чыгуначнікі Елін, Собалеў, Галоўка, Даўжанюк, Пазнякоў, Назін і многія іншыя.

Дзесяцідзённую абарону Брэсцкага вакзала вядомы савецкі пісьменнік С. Смірноў назваў «роднай сястрой слаўнай абароны Брэсцкай крэпасці». Яны змагаліся ў некалькіх кіламетрах адзін ад другога — бессмяротны гарнізон крэпасці і абаронцы вакзала. Жыхары Брэста ніколі не забудуць аб мужнасці і гераізме савецкіх воінаў і патрыётаў, якія першымі сустрэлі ворагаў.

Г. ЛУЛЕБА

ГОД 1944-Ы

7 СТУДЗЕНЯ СНК БССР і ЦК КП (б) Б прынялі пастанову аб аднаўленні калгасаў і МТС у вызваленых раёнах.

21—24 САКАВІКА ў Гомелі адбылася VI сесія Вярхоўнага Савета БССР, рашэнні якой мелі вялікае значэнне для далейшага ўзмацнення партызанскага руху ў рэспубліцы. Сесія прыняла праграму аднаўленчых работ на вызваленай тэрыторыі і зацвердзіла бюджэт БССР на 1944 год.

У 1944 годзе ў тыле ворага працягвалі дзейнічаць 8 падпольных абкомаў, 5 гаркомаў, 2 гаррайкомаў, 5 міжрайкомаў і больш як 100 райкомаў партыі. К лету гэтага года на акупіраванай тэрыторыі Беларусі дзейнічалі 150 партызанскіх брыгад і 49 асобных атрадаў.

19—29 ЧЭРВЕНЯ — трэці этап «рэйкавай вайны» партызан Беларусі на камунікацыях ворага.

23 ЧЭРВЕНЯ — 29 ЖНІўНЯ праведзена Беларуска наступальная аперацыя «Баграціён», у якой удзельнічалі войскі 1-га Прыбалтыйскага, 1-га, 2-га і 3-га Беларуска фронтў.

26 ЧЭРВЕНЯ вызвалены Віцебск і Мгарілёў.

3 ЛІПЕНЯ войскі 1-га і 3-га Беларуска фронтў вызвалілі сталіцу Савецкай Беларусі Мінск. Праз некалькі дзён пасля вызвалення Мінска сюды пераехалі ЦК КП (б) Б, СНК і Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР. 4 ЛІПЕНЯ вызвалены Полацк, 5 ЛІПЕНЯ — Маладзечна, 8 ЛІПЕНЯ — Баранавічы, 14 ЛІПЕНЯ — Пінск, 16 ЛІПЕНЯ — Гродна.

16 ЛІПЕНЯ ў сталіцы БССР адбыўся мітынг партызан і працоўных Мінска і вобласці сумесна з воінамі Савецкай Арміі.

21 ЛІПЕНЯ войскі 1-га Беларуска фронтў фарсіравалі Заходні Буг і ўступілі на тэрыторыю Польшчы.

28 ЛІПЕНЯ войскі 1-га Беларуска фронтў вызвалілі Брэст. Закончылася вызваленне Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У бітве на Беларускай зямлі Чырвоная Армія знішчыла і ўзяла ў палон больш як 500 тысяч варажых салдат і афіцэраў. Фактычна перастала існаваць адна з мацнейшых групіровак нямецка-фашысцкай арміі — група арміі «Цэнтр».

Звыш 1 500 воінаў за вызва-

ленне Беларусі былі ўдасцены звання Героя Савецкага Саюза; у ліпені — жніўні Савецкі ўрад узнагародзіў баявымі ордэнамі і медалямі больш як 402 тысячы воінаў чатырох фронтў.

9 ЖНІўНЯ ЦК ВКП (б) прыняў пастанову «Аб бліжэйшых задачах партыйных арганізацый КП (б) Беларусі ў галіне масава-палітычнай і культурна-асветнай работы сярод насельніцтва». У пастанове асоба ўвага звярталася на павышэнне ідэйна-палітычнага ўзроўню кіруючых кадраў і інтэлігенцыі рэспублікі.

3 КАСТРЫЧНІКА Савет Народных Камісараў ССР прыняў пастанову «Аб неадкладных мерах па аднаўленню сельскай гаспадаркі Беларускай ССР». У рэспубліцы да кастрычніка адноўлена 9 160 калгасаў.

Хуткімі тэмпамі адбудовалася прамысловасць, сельская гаспадарка і культурныя ўстановы. У 1944 годзе ў Мінску аднавілі сваю дзейнасць Акадэмія навук БССР і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. Прыступілі да работы 23 вышэйшых навучальных устаноў і 69 сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў.

Аматарам зарубежнай літаратуры добра вядомы сталічны магазін «Дружба». У ім заўсёды ёсць у шырокім выбары творы пісьменнікаў Польшчы, ГДР, Чэхаславакіі, Балгарыі, Венгрыі, Румыніі, Манголіі, Кубы, В'етнама. У магазіне рэгулярна праводзяцца Дзяды, Тыдні і Дні братніх літаратура.

НА ЗДЫМКУ: дырэктар магазіна «Дружба» заслужаны работнік гандлю рэспублікі Л. САРНОВА (злева) і яе намеснік С. КАРЛАВА за праглядам новай партыі кніг, што паступілі ў магазін.

Фота В. НАДЗЕІНА.

ПРЭЗІДЭНТ ФІНЛЯНДСКАЙ РЭСПУБЛІКІ У. К. КЕКАНЕН У БЕЛАРУСІ

Прэзідэнт Фінляндскай Рэспублікі Урха Калева Кеканен, які знаходзіўся ў Савецкім Саюзе з афіцыйным візітам па запрашэнню Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР і Савецкага ўрада, наведваў Беларусь.

22 мая разам з высокім госцем у Мінск прыбылі старшыня парламента В. Хеле, міністр замежных спраў Фінляндыі П. Вярунен, пасол Фінляндыі ў ССР Я. Халама, намеснікі дзяржсакратара МЗС Фінляндыі А. Руткёнен і Я. Іланіемі і іншыя афіцыйныя асобы. Прыбылі таксама суправаджаючыя яго ў паездцы па краіне намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР С. Ніязбекаў, пасол Савецкага Саюза ў Фінляндскай Рэспубліцы В. Сцяпанаў, генеральны сакратар МЗС ССР І. Яжоў, загадчык аддзела МЗС ССР В. Собалеў.

У той жа дзень Прэзідэнт Фінляндскай Рэспублікі У. К. Кеканен меў гутарку з кіраўнікамі Беларускай ССР, якая прайшла ў цёплай, дружалюбнай атмасферы.

У. К. Кеканена і іншых высокіх фінскіх гасцей, а таксама ўсіх асоб, якія суправаджалі Прэзідэнта ў паездцы па нашай краіне, гарача і сардэчна вітаў другі сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Аксёнаў. Ён падрабязна расказаў аб Беларусі, развіцці яе эканомікі, навукі і культуры, росце народнага дабрабыту. Госці былі таксама прайнфармаваны аб удзеле Беларусі ў ажыццяўленні эканамічных і культурных сувязей паміж ССР і Фінляндыяй, аб дзейнасці Беларускага аддзялення Таварыства дружбы «СССР—Фінляндыя».

Прэзідэнт Фінляндскай Рэспублікі Урха Калева Кеканен падзякаваў кіраўнікам рэспублікі за цёплую сустрэчу і сардэчны прыём, за прадастаўленую магчымасць азнаёміцца з Беларуссю, за цікавы і змястоўны расказ аб ёй.

Мы з добрымі пацужцямі адносімся да савецкага народа за яго павагу да народа Фінляндыі, падкрэсліў Прэзідэнт. Мы таксама з асаблівай павагай адносімся да імя У. І. Леніна, які адразу пасля перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі падпісаў дэкрэт аб прадастаўленні незалежнасці Фінляндыі.

Далей У. К. Кеканен расказаў аб некаторых аспектах вытворча-тэхнічных сувязей Фінляндыі і Беларускай ССР, якія

ажыццяўляюцца ў рамках фінляндска-савецкага супрацоўніцтва.

У другой палавіне дня кіраўнік дружалюбнай дзяржавы накіраваўся да плошчы Перамогі, дзе ўзвышаецца велічны помнік-абеліск воінам Савецкай Арміі і партызанам, якія праявілі высокую муж-

і Савет Міністраў БССР далі снеданне ў гонар Прэзідэнта Фінляндскай Рэспублікі У. К. Кеканена. На снеданні прысутнічалі суправаджаючыя Прэзідэнта асобы, кіраўнікі Кампартыі і Урада Беларускай ССР.

З прамовай выступіў Старшыня Прэ-

Прэзідэнт Фінляндскай рэспублікі У. К. КЕКАНЕН у час ускладання вянка да помніка-абеліска савецкім воінам і партызанам на плошчы Перамогі ў Мінску.

насць і гераізм у баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Усклаўшы вянок да падножжа помніка-абеліска, У. К. Кеканен і суправаджаючыя яго асобы мінутай маўчання ўшанавалі памяць герояў Вялікай Айчыннай вайны.

Былі выкананы дзяржаўныя гімны Фінляндыі, Савецкага Саюза і Беларускай ССР.

Вечарам Прэзідэнт Фінляндыі У. К. Кеканен прысутнічаў у Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета БССР на балетным спектаклі А. Пятрова «Стварэнне свету».

У зале, упрыгожанай дзяржаўнымі флагамі Фінляндыі, ССР і БССР, разам з высокім госцем знаходзіліся І. Палякоў, Ц. Кісялёў, іншыя афіцыйныя асобы. 23 мая Прэзідыум Вярхоўнага Савета

зідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР І. Палякоў.

Ва ўмацаванні эканамічных, культурных і іншых сувязей паміж Савецкім Саюзам і Фінляндыяй, сказаў у сваёй прамове ён, прымае ўдзел і Беларуска ССР. У Фінляндыі добра вядомыя многія машыны, прамысловыя тавары і тавары бытавога прызначэння, якія вырабляюцца ў Савецкай Беларусі. А ў нашай рэспубліцы ведаюць і цэняць пастаўляемыя Фінляндыяй абсталяванне для дрэвапрацоўчай і цэлюлозна-папяровай прамысловасці, прадукцыю хіміі, тавары шырокага спажывання.

Пэўны ўклад у справу развіцця і ўмацавання савецка-фінляндскіх адносін уносіць грамадскасць нашай рэспублікі, у прыватнасці Беларуска аддзяленне таварыства «СССР — Фінляндыя». Яно падтрымлівае пастаянныя кантакты з

грамадскасцю Фінляндыі: абменьваецца дэлегацыямі, праводзіць на ўзаемнай аснове Дні культуры, наладжвае розныя выстаўкі, арганізуе іншыя мерапрыемствы.

У сваёй прамове У. К. Кеканен расказаў аб развіцці дружалюбных адносін паміж Фінляндыяй і Савецкім Саюзам, падзякаваў за цёплы прыём, пажадаў шчасця Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы і яе грамадзянам.

Прэзідэнт Фінляндскай Рэспублікі наведваў мемарыяльны комплекс Хатынь. Ён усклаў кветкі да Вечнага агню. Разам з высокім госцем былі афіцыйныя асобы, якія суправаджаюць яго ў паездцы па Савецкаму Саюзу.

Пасля агляду комплексу кіраўнік дружалюбнай дзяржавы зрабіў у кнізе ганаровых наведвальнікаў наступны запіс:

«Гэты ўражальны помнік, звернуты да нас, узрушвае і заклікае нас усіх да дзейнасці на карысць міру.
23.V.77 г. Урха Кеканен».

У гэты ж дзень У. К. Кеканен і суправаджаючыя яго асобы пабывалі на Мінскім трактарным заводзе. Цёпла сустрэлі пасланцоў дружалюбнай краіны стваральнікі сусветна вядомых машын «Беларусь». Ім былі паднесены хлеб-соль і кветкі.

У заводакіраўніцтве адбылася цёплая, дружалюбная гутарка.

У. К. Кеканен, іншыя афіцыйныя асобы пазнаёміліся з работай цэхаў, галоўнага канвеера, гутарылі з рабочымі. Яны аглялі выставку трактароў і рухавікоў — ад першыя беларускага трактарабудавання да сучасных магутных машын.

Разам з У. К. Кеканенам у Хатыні і на трактарным заводзе былі Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякоў, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР С. Ніязбекаў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, іншыя афіцыйныя асобы.

Вечарам 23 мая Прэзідэнт Фінляндскай Рэспублікі У. К. Кеканен і суправаджаючыя яго асобы вылецелі з Мінска ў Ленінград.

ДЖЕНТЛЬМЕН НЕ ПОДАЛ БЫ ЕМУ РУКИ

Александр Зиновьев, профессор логики, не прошел положенной перееаттестации. И по этой причине был освобожден от работы в Институте философии. Случай совсем не экстраординарный, ничего сенсационного в нем, казалось бы, нет. Подобные перееаттестации проходят каждые 5 лет во всех научных учреждениях СССР. Почивать на прежних лаврах никому не дано, и особенно ученому человеку. Тем не менее историю Александра Зиновьева стала благодарная активности западных корреспондентов событием чуть ли не мирового значения. О Зиновьеве, которого мало кто знал даже в СССР, вдруг заговорили на Британских островах, в Швейцарии, Бельгии, Швеции...

В чем же причина ажиотажа? В отличие от десятков других неудачливых, непереаттестованных коллег Зиновьев написал пасквиль на свою страну, издал его за рубежом. Книгу, разумеется, признали шедевром, а самого Зиновьева сравнили с Джонатаном Свифтом, автором Гулливера. (Когда-то Тарсиса сравнивали с Толстым, Синявского — с Достоевским. Теперь перешли на классиков английских). К несчастью, мне пришлось ознакомиться с книгой Зиновьева. Скажу без всяких экивоков — это самое непристойное сочинение, какое мне довелось держать в руках. И дело не в яром антисоветизме (бог с ними — его убеждениями); говоря о моральной стороне опуса, я утверждаю, что человек, считающий себя джентльменом, не подал бы новоавленному «Свифту» руки.

Не знаю, как звучат рассуждения и мысли Зиновьева в деликатном переводе на иностранные языки, но в его русском лексиконе самое популярное слово «задница» и более грубые производные от него. Есть выражения, которые просто неудобно повторять. Очень много в книге нечистоплотного, и вся она пронизана чувством патологической злобы, самой неприятной ее разновидности — злобы бесильной...

Мне кажется, что неурядицы личной жизни Зиновьева, его неудачи и обиды при написании этой книги играли первостепенную роль. Раздражение на отдельных лиц Зиновьев перенес на весь народ. Разногласия с коллегами — на все общество. Когда начинаешь искать места, говорящие о его убеждениях, то всегда находишь что-то другое и замечаешь, что это вовсе и не убеждения, а мстительность, оскорбленное самолюбие, гипертрофированное представление о своей личности.

Этот человек сидел на партийных собраниях, одобрял линию партии, с которой был не согласен, пожимал руки сослуживцев, которых ненавидел, улыбался руководителям института, которых презирал... И защищал диссертации, получал звания. Цель оправдывала средства.

Перейдем теперь от моральной стороны к правовому аспекту «нашумевшей» истории.

В СССР не преследуют за убеждения, но нормы и правила социалистической жизни и тем более законы у нас строго соблюдаются.

Почему Зиновьева исключили из КПСС?

Вступая в ряды партии, он обещал соблюдать ее Устав. На деле же он выступил против партии, против ее Устава и Программы. Поэтому его из партии выдворили — в строгом соответствии с партийными установками (Устав КПСС, раздел 1, пункты 9 и 10).

Почему его освободили от работы в МГУ и Институте философии?

Зиновьев работал в Институте философии и по совместительству на кафедре логики в МГУ. Каждый год администрация возобновляет или отказывается возобновить контракт с лицами, работающими по совместительству. С Зиновьевым такого контракта университет не возобновил. Его научные взгляды подвергались критике с 1972 года. За последние время, как отметили декан филологического факультета МГУ Серафим Мелюхин, Зиновьев не подготовил ни одного аспиранта. Таким образом, деловые качества профессора не соответствовали занимаемой должности.

Что касается Института философии, то причины непереаттестации — в признании последних работ Зиновьева малоперспективными.

Ученый совет института забаллотировал кандидатуру Зиновьева на тайном голосовании. Процедура, как уже говорилось, велась в строгом соответствии с правилами, установленными в научных учреждениях. Эти правила достаточно четко изложены в Приложении № 1 к постановлению Президиума Академии наук СССР от 14 декабря 1962 года. Обязать ученый совет еще раз рассмотреть вопрос о переизбрании Зиновьева, как указал директор института Борис Украинцев, может только Президиум Академии наук СССР.

Разумеется, бывшему профессору Зиновьеву не грозит безработица. Ее в СССР нет. Это в конце концов может признать и он сам. Спекуляции и здесь совершенно бесперспективны.

Петр ГАВРИЛОВ,
АПН.

ВЯЛКАЯ Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, 60-годдзе якой сёлета будзе ўрачыста адзначаць усё чалавецтва, аб'яднае новыя адносіны паміж народамі і дзяржавамі. 30 снежня 1917 года Савецкі ўрад апублікаваў зварот, у якім гаварылася, што ён ставіць перад сабой задачу стварыць такую ўмову, «пры якой усё народы маглі б быць аб'яднанымі ў эканамічным і культурным супрацоўніцтве».

Кіруючыся ленынскімі прынцыпамі ў міжнародных адносінах, Беларуска ССР з першых дзён свайго ўтварэння надае вялікае значэнне развіццю культурных і навуковых сувязей і падтрымлівае іх са шмат-

рырн» выпусціла ў 1927 годзе спецыяльны нумар, прысвечаны Савецкай Беларусі. У газеце былі змешчаны артыкулы і ілюстрацыі, у якіх расказвалася пра тагачасны стан Беларускай асветы, навукі, літаратуры і мастацтва, эканомікі.

Навуковыя камандзіроўкі за граніцу беларускіх вучоных і замежных вучоных у БССР садзейнічалі ўстанавленню асаблівых кантактаў. Варта адзначыць, напрыклад, што вучоная Беларуска дзяржаўнага ўніверсітэта падтрымлівалі сувязі з А. Эйнштэйнам. Па яго рэкамендацыі ў 1928 годзе на кафедры матэматыкі быў залучаны яго вучань Я. Громер — спецыяліст па аналітычнай матэматыцы і пытаннях тэорыі

стамі ГДР, Балгарыі, Польшчы, Румыніі, Югаславіі і Чэхаславакіі. Яны плённа супрацоўнічаюць у стварэнні агульнаславянскага лінгвістычнага атласа і слоўніка лінгвістычнай тэрміналогіі славянскіх моў. У рабоце над ім удзельнічаюць таксама і вучоная-славісты Аўстрыі. Больш чым з 200 навуковых і ўстаноўцамі 43 краін свету падтрымлівае сувязі Цэнтральны батанічны сад Акадэміі навук БССР.

Беларускія вучоныя прымаюць удзел у міжнародных кангрэсах, канферэнцыях і сімпозіумах. У 1967—1975 гадах яны ўдзельнічалі ў 332 міжнародных навуковых форумах. Замежныя вучоныя запрашаюцца на навуковыя канферэнцыі

АБ'ЯДНАНЫЯ Ў ЭКАНАМІЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ СУПРАЦОЎНІЦТВЕ

лікімі краінамі ва ўсіх частках свету.

Такія сувязі пачалі інтэнсіўна развівацца пасля заснавання ў 1922 годзе Інстытута Беларускай культуры. Ужо тады інстытут наладзіў узаемны абмен навуковымі працамі і навукова-даследчымі і вышэйшымі навучальнымі ўстановамі Англіі, Германіі, ЗША, Канады, Польшчы, Францыі, Чэхаславакіі і іншых краін. Беларускія вучоныя былі ўдзельнікамі Познанскага кангрэса польскіх гісторыкаў (1925 г.), XIII Міжнароднага фізіялагічнага кангрэса ў Бостане (ЗША, 1929 г.) і іншых міжнародных форумаў.

Інстытут Беларускай культуры, у сваю чаргу, запраسیў замежных вучоных-славістаў удзельнічаць у навуковай акадэмічнай канферэнцыі па рэформе Беларуска правапісу, якая адбылася ў 1926 годзе ў Мінску. У ёй прынялі ўдзел кіраўнік Інстытута славістыкі пры Берлінскім універсітэце, рэдактар Славянскай энцыклапедыі прафесар М. Фасмер і прафесар Варшаўскага ўніверсітэта Ю. Галомбэк.

Адначасова ў замежных краінах узростаў цікавасць да развіцця літаратуры і мастацтва Беларускага народа, яго дасягненняў у галіне асветы і навукі. У 1927 годзе ў Мінск прыязджала чэшская дэлегацыя на чале з прафесарам Карлава ўніверсітэта Здэнскам Няедлы. Чэхі падрабязна знаёміліся з культурным будаўніцтвам, сістэмай народнай адукацыі, вышэйшых навучальных устаноў, працай і дасягненнямі Інбелкульту. Пасля вяртання на радзіму прафесар З. Няедлы выступіў у Празе з дакладам «Палітычны і культурны дасягненні БССР».

У тым жа годзе з мэтай азнамялення з культурным жыццём маладой рэспублікі Мінск наведвалі фламандскія вучоныя Г. Шамэльгоўт і Вандэргінст. Пра дасягненні Беларусаў у той час пісала шведская прэса. Напрыклад, рэдакцыя газеты ў Гётэборгу «Васт швенста ку-

адноснасці. Многія супрацоўнікі Інбелкульту падтрымлівалі сяброўскія сувязі з прафесарам Берлінскага ўніверсітэта М. Фасмерам, з вучонымі-славістамі Чэхаславакіі, Польшчы, Аўстрыі і іншых краін.

Актыўна развіваюцца міжнародныя сувязі Беларуска вучоных у пасляваенныя гады. Разам з абменам навуковай інфармацыі, вопытам навуковых даследаванняў усё больш пашыраецца непасрэднае супрацоўніцтва навукова-даследчых устаноў Беларусі і сацыялістычных краін у распрацоўцы актуальных праблем навукі і тэхнікі. Такое супрацоўніцтва па 19 праблемах у 1976 годзе ажыццяўлялі 12 інстытутаў Акадэміі навук БССР з 29 навуковымі цэнтрамі і прадпрыемствамі еўрапейскіх сацыялістычных краін. Калі гаварыць больш канкрэтна, то варта адзначыць, што з 1968 года Інстытут Цепла і масаабмену Акадэміі навук БССР праводзіць сумесныя даследаванні з Інстытутам тэрма механікі Чэхаславацкай акадэміі навук і Дзяржаўным даследчым інстытутам машынабудавання ЧССР. З 1969 года сумесныя даследаванні праводзяць Інстытут фізікі АН БССР і Сегедскі ўніверсітэт у Венгрыі, Інстытут тэхнічнай кібернетыкі АН БССР і навуковыя цэнтры ў ГДР. Інстытут матэматыкі АН БССР удзельнічае ў рабоце камісіі шматбаковага супрацоўніцтва акадэміі навук сацыялістычных краін.

Нашы гісторыкі паспяхова супрацоўнічаюць са сваімі калегамі з Польшчы і Чэхаславакіі. У супрацоўніцтве з польскімі гісторыкамі падрыхтаваны зборнік «У адным страі» — пра сумесную барацьбу Беларуска і польскіх партызан супраць гітлераўскіх захопнікаў; разам са славацкімі вучонымі падрыхтавана кніга «Агні партызанскай дружбы».

Цесныя сувязі падтрымліваюць супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР з вучонымі-славі-

і нарады, якія праводзяцца ў Беларусі. Так, у IV Усеагульнай канферэнцыі па хімічнай сувязі ў паўправадніках і поліметалах, якая праводзілася ў 1971 годзе ў Мінску, удзельнічала 78 вучоных і спецыялістаў з 14 краін; у V Усеагульнай канферэнцыі па Цепла і масаабмену (1976 г., Мінск) — 107 замежных вучоных і спецыялістаў.

Заслугі Беларуска вучоных у розных галінах навуковых даследаванняў атрымалі міжнароднае прызнанне. У 1971 годзе Чэхаславацкае таварыства міжнародных адносін узнагародзіла залатым медалём дырэктара Інстытута Цепла і масаабмену АН БССР акадэміка А. Лыкава за плённае супрацоўніцтва з Інстытутам тэрма механікі Чэхаславацкай акадэміі навук і Дзяржаўным даследчым інстытутам машынабудавання ЧССР. Французскі інстытут паліва і энергіі прысудзіў яму ў 1973 годзе залаты медаль за ўклад у развіццё тэорыі Цепла і масаабмену. За заслугі ў селекцыі бульбы, сарты якой атрымалі пашырэнне і ў ГДР, акадэмія сельскагаспадарчых навук ГДР абрала ў 1973 годзе акадэміка АН БССР П. Альсміка сваім членам-карэспандэнтам. За ўклад у развіццё сельскагаспадарчых навук Беларуска вучоных узнагародзіла ў 1973 годзе прэзідэнта АН БССР, члена-карэспандэнта АН СССР М. Барысевича медалём імя Мікалая Каперніка. Акадэміку АН БССР П. Яшчарыцыну ў 1976 годзе прысуджана званне доктара Славацкай вышэйшай тэхнічнай школы.

Навуковай сувязі Беларусаў з кожным годам пашыраюцца. Яны з'яўляюцца неад'емнай часткай шматбаковага культурна-навуковага супрацоўніцтва СССР і робяць значны ўклад у справу духоўнага ўзбагачэння народаў, умацавання даверу і дружбы між імі, служаць справе міру і сацыяльнага прагрэсу.

Леў МІРАЧЫЦКІ,
кандыдат гістарычных навук.

Сквер на вуліцы Апанскага ў Мінску.

Фота А. ЛАРЫНА.

НА БЫСТРЫНІ ЖЫЦЦЯ

[Заканчэнне. Пачатак у № 21]

Асабіста зацікаўленае, радасна ўсхваляванае стаўленне да родных мясцін у герояў апавесці Я. Сіпакова «Усе мы з хат». Родныя мясціны — гэта не толькі «вытокі», магільныя продкаў, бацькоў, не толькі басаногое дзяцінства, але і жывая памяць, памяць перш за ўсё аб гераізме і трагедыі родных, землякоў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Свет герояў апавесці напоўнены гэтым, ужо аддаленым, але паранейшаму жывым водгукам векапомных дзён.

Вельмі цікава прасачыць, як мяняліся адносіны да зямлі, прыроды ў селяніна на прыкладзе вобразаў Васіля Дзятла («Людзі на балоце», «Подых навальніцы» І. Мележа), Вялічкі («Мсціжы» І. Пташнікава), Кліма Пятручыка («Ціхае лета» П. Місько) і інш.

Васіль Дзятла, як, па сутнасці, і героі паэмы «Новая зямля» Я. Коласа, фетышызуе зямлю, для яго яна — усё: хлеб, незалежнасць, воля. Яна — тая мара, да якой спрадвечна цягнуўся селянін. Яна трымае ў сваіх руках чалавека, мае самую вялікую ўладу над ім, яна мацней за каханне, яна — само жыццё. І вось мара для Васіля як бы пачала ажыццяўляцца — Севецкая ўлада дала яму зямлю. Ён адчуў сябе чалавекам і гаспадаром, які ўжо можа пацягацца нават з кулакамі Карчамі. Вядома, не можа ён зразумець неабходнасці калектывізацыі і таму працівіцца ёй. Працэс лямкі патрыярхальных уяўленняў надзвычай цяжкі і складаны.

Але прайшло два дзесяцігоддзі ва ўмовах калектывнага гаспадарання. Які не падобны да Васіля Вялічкі! Калі ён не хсча пакінуць родную вёску, ехаць на працу ў леспрамгасе ў іншы раён, то не з-за таго, што не можа пакінуць сваю хату, соткі. Родны кут для Вялічкі — гэта і сама вёска, і калгас, і лес, і тая памяць ваенных партызанскіх гадоў... Разуменне сваёй зямлі, страціўшы прыватна-утилітарнае значэнне, стала для героя шырокім паняццем Бацькаўшчыны.

Значна шырэшы погляд у Вялічкі і на свет наогул. Прагны ў сваёй гаспадарчай дзейнасці, Васіль застаецца глухім да іншых праяў жыцця, у ім слаба абуджана эстэтычнае свеціспрыманне. Прырода ж для Вялічкі — гэта шматфарбны свет пахаў, колераў, гукаў. Душаўны стан героя абумоўлены сугучнасцю, суладдзем з наваколлем.

Героі сённяшняй «вясковай» прозы пазбаўляюцца як вузка прагматычных, так і абстрактна сузіральных адносін да прыроды. Рацыянальна навуковыя, дзейсна гаспадарчыя адносіны да зямлі пачынаюць арганічна спалучацца з дбайнымі, беражлівымі адносінамі да ўсенароднага багацця.

БЕЛАРУСКАЯ ПРОЗА І СУЧАСНАСЦЬ

Пачуццё гаспадары, працаўніка зямлі з'яўляецца пачуццём сацыяльным і разам з тым глыбока народным, маральна-этычным. І ва ўмовах нашага грамадства з гэтага вырастае ў свядомасці чалавека асабістая адказнасць за ўсё, што адбываецца вакол яго.

У апошнія гады савецкая літаратура ўсё часцей скіроўвае сваю ўвагу на адлюстраванне жыцця і гераічнай працы рабочага класа — вядучай сілы нашага грамадства. Пашыраюцца межы, памнажаюцца грані рабачай тэмы, іншай становіцца так званая «вытворчая» тэма. Сёння ўжо немагчыма падыходзіць да новых твораў са старымі ўяўленнямі аб «вытворчым» рамане, апавесці. Сёння ўжо нельга паказаць чалавека на працы ў адрыве ад маральнай праблематыкі.

Раскрываючы характар нашага сучасніка, багатае жыццё рабочага класа і тэхнічнай інтэлігенцыі праз працу і вытворчасць, пісьменнікі імкнуцца да шматграннасці, да факсіроўкі ўвагі на розныя з яваў сацыяльнага быцця, да пашырэння сферы выяўлення характару, уключаючы побыт, самыя інтымныя адносіны і перажыванні. Новыя творы нараджаюцца на перакрываванні вытворчага і бытавога пачаткаў.

Раманы і апавесці, так ці інакш звязаныя з тэмай рабочага класа, з'явіліся ў апошнія гады і ў беларускай літаратуры — «Песня Дзвіны» Т. Хадкевіча, «Не магу без цябе» Л. Гаўрылікіна, «Спіраль» В. Карамазова, «Порт прызначэння» А. Крыгі, «Месяц межань» Я. Радкевіча, «Мужчынскі дыялог» М. Гроднева і інш. Яны пашыраюць тэматычныя даляглыды беларускай прозы. Аднак гэта яшчэ толькі падступы да вялікай тэмы, тэмы рабочага класа.

Паранейшаму найбольшыя здабыткі ў сучаснай беларускай прозе нагледваюцца ў распрацоўцы тэмы Вялікай Айчыннай вайны. І хоць многія пісьменнікі падступаюцца да «галоўнай тэмы сучаснасці» — праблем НТР, жыцця рабочага класа, — тут яшчэ няма тых ідэйна-мастэцкіх дасягненняў, якія характэрны творчасці В. Быкава, І. Навуменкі, А. Адамовіча, І. Чыгрынава, І. Пташнікава і інш.

Цяжка паддаецца мастацкаму ўзнаўленню вечна жывая, рухомая, зменлівая сучаснасць. Тут надзвычай важна не толькі адчуванне трывалага грунту нацыянальных традыцый, але і смелае памкненне да наватарства, эксперыменту, адкрыцця новых жыццёвых сфер і характараў, новых магчымасцей мастацкай формы. А для гэтага патрэбен сапраўдны талент, глыбокая асабістая зацікаўленасць пісьменніка праблемамі сучаснасці, арганічнае,

па сутнасці, навуковае разуменне працэсаў, якія адбываюцца сёння ў нашым жыцці.

Да дыялектычнага раскрыцця адзінства вытворчага і маральнага ў характары свайго героя імкнуўся В. Карамазав у апавесці «Спіраль». Шафёр-выпрабавальнік Пракопчык — натура творчая, актыўная, чалавечная. Пісьменніку ўдалося пераканаўча паказаць чалавека на рабочым месцы, чалавека, улюбёнага ў сваю справу, намалюваць індустрыяльны пейзаж.

Прыкметных поспехаў у стварэнні вобраза сучасніка дасягнуў І. Шамякін («Сэрца на далоні», «Снежныя зімы», «Атланты і карыятыды»). Пільная ўвага да надзменных праблем, да ўзаемаадносін навукова-тэхнічнай рэвалюцыі і лёсу чалавека асабліва характэрна раману «Атланты і карыятыды».

Толькі актыўна творчыя адносіны да жыцця робяць чалавека сапраўднай асобай, дазваляюць ёй з поўнай аддачай працаваць для грамадства — гэта ў рэшце рэшт галоўнае ў пісьменніцкай канцэпцыі жыцця і героя.

І. Шамякін паказвае чалавека цэласнай, актыўнай, мэтанакіраванай натурой. Такі, напрыклад, Максім Карнач, галоўны аркітэктар горада. Яго творчыя адносіны да жыцця раскрываюцца ва ўсім: у галоўным, грамадскім, у працы і ў прыватным, бытавым, асабістым.

Героі рамана І. Шамякіна блізка да ўсіх «дзелавых», кампетэнтных герояў сучаснай савецкай літаратуры, але яго характар паказваецца больш шырока і шматгранна, асабліва ў сваім чалавечым, гуманістычным праяўленні.

Прыцягваюць увагу апавесці маладых беларускіх празаікаў Г. Далідовіча, А. Жука, А. Крыгі, А. Масарэнкі, І. Шальманава і іншых, што з'явіліся ў апошнія гады на старонках рэспубліканскіх часопісаў.

Аповесць пра моладзь цікава сёння перш за ўсё тым, што пісьменнікі імкнуцца адказаць на пытанні: якім уяўляецца ім наш малады сучаснік, якія рысы яны лічаць найбольш характэрнымі.

У большасці апавесцей герой, як правіла, знаходзіцца яшчэ ў станаўленні і развіцці, у працэсе складання чалавечай асобы, яе сацыяльнага і маральнага ўзмужнення. Герой шукае сваё месца ў жыцці.

У сувязі з гэтай праблемай значную цікавасць уяўляюць творы Г. Далідовіча і перш за ўсё яго апавесць «Усё яшчэ наперадзе», А. Масарэнкі «Сонца майго дня», А. Жука «Такая восень», А. Крыгі «Паўночны фарватар», «Порт прызначэння», Я. Радкевіча «Выпадак на выратавальнай станцыі», М. Кацюшэнікі «Трэці раунд», М. Кусянкова «Палявы сезон», І.

Шальманава «Цагельня» і іншыя, хоць гэтыя творы вельмі розныя ў ідэйна-мастэцкіх адносінах.

У апавесці «Усё яшчэ наперадзе» цяжкае «ўваходжанне» ў жыццё герояў, нялёгкае спасціжэнне яго аб'ектыўнай складанасці. Аднак героі апавесці — сельскія настаўнікі Павел Мікалаевіч, Ларыса Іванаўна, якія толькі што пачалі свой працоўны шлях пасля інстытута, не разгубіліся перад гэтай складанасцю, не збочылі з абранага імі шляху.

Героі апавесцей Г. Далідовіча сімпатычныя менавіта таму, што іх не можа задаволіць просценькае, ціхае, «натуральнае» жыццё, што ім да ўсяго справа, што яны — у пастаянным духоўным пошуку.

А. Жук у апавесці «Зоркі над палігонам» пераканаўча паказвае ўзмужненне характару героя ў спецыфічных абставінах вайскавай службы. Хоць і ў мірных умовах, аднак маладому лейтэнанту Карповічу нялёгка прывыкнуць да службы (ён толькі што закончыў інстытут), да неабходнасці строга выконваць усе статутныя прадпісанні і галоўнае — зразумець іх строгае мэтаназначэнне.

А. Масарэнка ў апавесці «Сонца майго дня» канцэнтруе ўвагу на сур'ёзнасці стаўлення героя да выбару свайго месца ў жыцці, выбару працы, якая была карыснай для грамадства і прыносила б радасць, задавальненне чалавеку. Героі апавесці Антон Максімавіч, скончыўшы інстытут, наперадаваўшы ў школе, пайшоў у таксісты, бо зразумеў, што школа — не яго прызначэнне.

Думаецца, што апавесць «Сонца майго дня», як і апавесці Г. Далідовіча «Усё яшчэ наперадзе», А. Жука «Зоркі над палігонам», выяўляе агульныя тэндэнцыі сучаснай прозы — паварот да паказу сацыяльнага, духоўнага, маральнага пастаўлення маладога героя, паступова пазбаўлення ад легкадумнасці, інфантальнасці, напсунога знешняга цыннізму, больш сур'ёзнага стаўлення да жыцця наогул. Гэтыя тэндэнцыі звязаны з больш агульнымі кананічнымі развіццямі сучаснай прозы, з яе далейшым заглыбленнем у жыццё, зваротам да надзменных праблем часу.

Сучасная беларуская проза ў вялікай дарозе. Вядзецца настойлівы пошук героя нашых дзён, даследуюцца характары нашага сучасніка на многіх напрамках, у розных жыццёвых сферах, ствараюцца мастацкія вобразы людзей, якія найбольш ярка і выразна ўвасабляюць рысы нашага часу, якія здольны выклікаць у чытача суперажыванне, імкненне да роздуму, да сцвярджэння высокіх ідэямаральных, гуманістычных ідэалаў.

Павел ДЗЮБАЙЛА,
доктар філалагічных навук.

КІНАФЕСТЫВАЛЬ хранікальна-дакументальных і навукова-папулярных фільмаў адбыўся ў Гомелі. Ён прысвечаны 60-годдзю Вялікага Кастрычніка і праходзіў пад дэвізам «На экране — рабочы клас».

За час фестывалю гамлячана паглядзелі каля 30 лепшых фільмаў аб рабочым класе.

У МАГІЛЕўСКІМ абласным драматычным тэатры адбылася прэм'ера спектакля па п'есе маладзёўскага драматурга І. Друцэ «Святая святых».

БАРЫСАўСКАЯ дзіцячая музычная школа адзначыла сваё 25-годдзе. У яе класах цяпер вывучаюць музыку звыш 600 дзяцей. Многія выкладчыкі школы — былыя яе вучні.

Выпускнікі школы працуюць на прафесійнай сцэне, вучацца ў вышэйшых навуковых установах і вышэйшых.

На Гродзеншчыне сталі традыцыйнымі конкурсы бальных танцаў. Апошні, пяты, праходзіў нядаўна ў Палацы культуры хімікаў. Ён сабраў аматараў танца з розных гарадоў вобласці, а таксама Наваполацка і Калінінграда. З непаўторнай грацыяй і майстэрствам выканалі ўдзельнікі складаную праграму. Лепшымі ж былі названы Алена ТРОЦКАЯ і Юры ЦАРОУ, Людміла САВЕНКА і Алег ДЗЯРАГА з Мінска і Гродзенскі дуэт Ганна ЛЕБЯДЗЕВІЧ і Артур НАВУМОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: танцуюць пераможцы.

ПРЫ ПАЛАЦЫ культуры Гродзенскага вытворчага аб'яднання «Азот» другі год працуе студыя выяўленчага мастацтва. Кіруе ёю мастак Г. Мазураў. У студыі займаюцца работнікі аб'яднання, паравознага дэпа, школьнікі. Нядаўна ў цэнтральнай выставачнай зале горада адкрылася выстаўка работ студыіцаў.

НОВЫЯ сувенірныя вырабы з фарфору і крышталю рыхтуюць да юбілею Кастрычніка прадпрыемствы Беларусі.

Лепшыя работы беларускіх майстроў шкла і фарфору хутка будуць паказаны на выстаўцы ў сталіцы братняй Літвы.

У АДЗІН з суботніх вечароў адбылася цікавая сустрэча ў салігорскім кафэ «Добры настрой». У госці да маладых калійчыкаў прыехаў вядомы беларускі пісьменнік Аляксей Кулакоўскі. Ён раскажаў юнакам і дзяўчатам аб сваёй літаратурнай дзейнасці, падзяліўся з імі творчымі планами.

На гэтым вечары таксама прачытаў свае новыя вершы пачынаючы салігорскі паэт, супрацоўнік рамонтна-механічнага завода горнага абсталявання Фёдар Гурыновіч.

Аршанская фабрыка мастацкіх вырабаў вядома ў рэспубліцы сваімі сувенірамі, выкананымі ў лепшых нацыянальных традыцыях. Іх тут выпускаецца больш як 50 розных відаў. Асартымент пастаянна абнаўляецца, рэчы, што выйшлі з моды, замяняюцца сучаснымі, але такімі ж народнымі, прыгожымі.

НА ЗДЫМКУ: мастакі фабрыкі Святлана АУРАМЕНКА і Ларыса МЕЛЬНІК з новымі сувенірамі.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Тра аўтара «ПІНСКАЙ ШЛЯХТЫ»

ПАДЗЕЯ, ЯКАЯ ПОМНІЦА

9 лютага 1852 года ўвайшло ў гісторыю беларускай культуры як дата нараджэння беларускага прафесійнага музычна-тэатральнага мастацтва. Менавіта ў гэты дзень у Мінску, у прыватным клубе пана Поляка, што некалі быў на Саборнай плошчы, адбылася прэм'ера першай беларускай камічнай оперы «Сялянка», музыку да якой напісаў славуці польскі кампазітар Станіслаў Манюшка. Пастаноўка оперы была для Мінска, ды і ўсяго беларускага краю, значнай падзеяй. Пра яе пісалі ў газетах і часопісах. Яна неаднаразова паўторалася. Усе бед ў захваленні ад спектакля. Найбольшай пахвалы, натуральна, удастоіўся аўтар лібрэта В. Дунін-Марцінкевіч. І пачвала гэтая была заслужаная. Марцінкевіч, можна смела сказаць, вынес на сабе ўвесь цяжар спектакля, творчы і арганізацыйны. Улады горада рабілі ўсё, каб перашкодзіць Марцінкевічу рэалізаваць яго задуму. І ўсё ж ён дамогся дазволу на паказ спектакля. Нават заказваў спецыяльную афішу, у якой гаварылася: «З дазволу начальства, у суботу, 9 лютага 1852 года, будзе паказана пп. аматарамі, на карысць бедных, опера ў двох дзях на польскай і простанароднай мове, твор Вікенція Марцінкевіча з музыкай Манюшкі, Кжыжанойскага і іншых пад назвай «Сялянка».

Праўда, расклеіваць афішу ў горадзе забаранілі. Тады сябры Марцінкевіча — Ляўданскі і Васільеў — разнеслі яе па хатах у якасці запрашалых білету. Забарона афішны выклікала ў гледачоў павышаную цікавасць да спектакля. Тэатральная зала, перапоўнена прыбраная, была перапоўнена. Усім цікава было паглядзець, што ж такое новае прыдумеў літаратар Марцінкевіч, што яго твор ставіцца пад сумненне. Для ўдзелу ў оперы прыехалі з Людзіна — за шэсцьдзесят верст ад Мінска — сялянскі хор, створаны Марцінкевічам. З гэтай жа нагоды аўтар заказаў у Вільні і пуд свайго лібрэта. Захаваўся ліст, пісаны Марцінкевічам 1 лютага 1852 года ў Вільню. Гэты ліст у нейкай ступені перадае настрой пісьменніка напярэдадні прэм'еры, таму мы працітуем яго цалкам. «Прашу шановага пана Завадскага, — пісаў Марцінкевіч, — высласць з кнігарні свайго экзэмплярна маёй «Сялянкі», колькі прыйдзеца на пуд, з першай поштаю ў горад Мінск на адрас вяльможнага пана Сціпіяна Беліновіча, падаручніка, што жыве на Койданаўскай вуліцы ў доме Шапіры. Раблю толькі адну заўвагу, што ў паспяхова перапыты я вельмі зацікаўлены, таму прашу паслаць адрасу ж пасля атрымання гэтага ліста.

Слуга Вікенцій Дунін-Марцінкевіч.
Пісьменніку падалося, што

ён слаба выказаў сваю патрэбу ў «Сялянцы», таму ён робіць прыпіску: «Калі б можна было б прысласць экзэмплярны ў Мінск рэцэнзійны адрас пашта, было б вельмі добра, таму што гэтыя кніжкі зусім неабходныя на 9-ы дзень гэтага месяца».

Дзевяты дзень месяца — дзень прэм'еры «Сялянкі». Мабыць, Марцінкевіч хацеў ці скарыстаць зручны момант для распаўсюджвання тэксту оперы, ці раздарыць пудовы тыраж сярод удзельнікаў і арганізатараў спектакля. Карацей кажучы, пісьменнік рабіў усё ў тыя дні, каб забяспечыць высокі ўзровень свайго першай пастаноўкі. Прэм'ера «Сялянкі» стала святам. Сведчанне гэтаму і прэцывані тут ліст. Аднак ледзь не ў самы дзень прэм'еры з гарадской управы прыйшла забарона «Сялянкі» — пачатку вусна, а пасля і пісьмовая. І ўсё ж прэм'ера яе адбылася. Марцінкевіч спастаўся на ранейшы давол мінскіх улад і, нягледзячы на прэцывані гарадавога, распачаў спектакль...

...Ой, бяда ж будзе, бяда!
Прышла на нас чарада! —

Узрушана заспяваў хор, як толькі рассунулася заслона. Узрушанасць гэтая перадалася гледачам. Яны былі нібы ўцягнуты ў дзеянне...

Усё незвычайна ў спектаклі... І мова, і спевы, і музыка, і ўдзельнікі. Усе яны ў вясковым строі: вышываныя кашулі, світкі, лалці, андаракі. Мінская тэатральная сцена дагэтуль яшчэ не бачыла такіх артыстаў і такога спектакля. Упершыню з вялікай тэатральнай сцэны чуваць беларуская гаворка, льюцца беларускія народныя мелодыі, якія, паводле слоў відэаочыяў спектакля, прынесьлі гледачам шмат шчаслівых хвілін. З'яўляецца вясёлы, дасціпны вайт Навум Прымаўка і шчодро выпле прымаўкамі, спявае арый і куплеты, танцуе... Публіка ў захваленні... Усе ведаюць, што ролю гэтую выконвае сам аўтар пастаноўкі. Пераапануты ў сялянскую вопратку, загрыміраваны, ён амаль непазвальвае, але час ад часу скрозь гэтую знешнюю вясёласць і зухватасць вырываецца з вуснаў колкі дакор на адрас паноў:

Камісар быў нам тыран;
Можа ж горшы будзе пан!
Той хоць часта нас браніў,
Але не ўсякі раз біў:
Бо калі прымецца біць,
Можна скуру адкупіць;
А пан платы не бярэ,
Не раз добра абдзярэ...

Жандар, які прысутнічаў на спектаклі ў якасці гледача, даносіў назаўтра ў сваім пастарунку, што Марцінкевіч на сцэне крамолу разводзіць. І гарадскія ўлады забаранілі паказваць «Сялянку» ў памяшканні тэатра. Але аўтар працягваў паказваць яе на прыватных кватэрах. Паводле сведчанняў сучаснікаў, «Сялянка» карысталася вялікім поспехам. Яна ставілася неаднаразова ў

Мінску, Слуцку, Віцебску, Нясвіжы, нават у Глуску. Ставілася ў 1852 годзе і ў пазнейшыя гады — 1853 і 1855. Марцінкевіч нават завітаў на сваю радзіму — у Бабруйск. Яму было прыемна паказаць абагрэтую сэрцам пастаноўку ў тых мясцінах, дзе прайшло яго маленства і юнацтва, дзе яго ведалі многія. Можна з упэўненасцю сказаць, што ў Бабруйску Марцінкевіча з яго спектаклем прынялі як нідзе цёпла і сардэчна, не менш горача, чым у Мінску. І гэта зусім натуральна. Аўтар відовішча яшчэ і зямляк.

Памяць пра «Сялянку», пра выступленне Марцінкевіча ў ролі Навума была ў народзе доўгая. Пра яе ўспаміналі кожны раз пры зручным выпадку. Нават праз тры гады пасля першай пастаноўкі. «Гэтая опера, — пісаў карэспандэнт газеты «Дзеннік варшаўскі» ў 1855 годзе, — колькі разоў ставілася ў нас аматарамі тэатра і заўсёды прымалася гледачамі з вялікім задавальненнем». Станоўча ацаніў «Сялянку» ў «Газете варшаўскай» і вядомы польскі паэт Уладзіслаў Сыракомля. На думку Сыракомлі, опера хоць і прыхільна была сустрэта гледачамі, але варта значна большай увагі з боку грамадскасці. Паводле яго слоў, «Сялянка» — твор, які дае багаты збор «матэрыялаў вялікай вартасці для разнастайнага вывучэння народных звычаяў». Цікава, што на гэтую падзею ані радком не адгукнуліся «Минские губернские ведомости», якія, між тым, першымі заўважылі Марцінкевіча як артыста і драматурга. Мабыць, на гэты раз мінскі афіцыйны друкаваны орган угледзеў у дзейнасці Марцінкевіча штосьці значна большае, чым аматарскае захопленне тэатрам.

У 1855—1856 гадах «Сялянка» была перакладзена на рускую мову, а ў 1857 годзе пад назвай «Дажынкі. Беларускі звычай». Сцэнічнае відовішча» выдадзена ў Пецярбургу. Пра папулярнасць «Сялянкі» сведчыць і ліст самога пісьменніка, адрасаваны ўсё таму ж віленскаму кнігару Завадскаму: «Вялікі прашу пана-добрадзея, — пісаў Марцінкевіч 4 снежня 1856 года, — прысласць мне бліжэйшай поштай 40 экзэмпляраў «Сялянкі», бо сумленна Беларусь смяротна патрабуе гэтага твора, і, каб я меў хаця б з 300 экзэмпляраў, усё роўна прадаў бы».

Нялёгі быў шлях «Сялянкі» да сцэны. Як вядома, лібрэта оперы напісана ў 1843—1844 гадах. Марцінкевіч імкнуўся адразу ж паставіць яе на сцэне. Ужо ў 1844 годзе ён робіць усё захады, каб першыншю справу. Пра гэтыя клопаты мы ведаем з ліста маці Манюшкі — Альжбеты, адрасаванага жонцы кампазітара, «Марцінкевіч, — пісала яна 23 мая 1844 года, — мяркую ехаць сам і забраць (у Мінск) Стася — і яго цяжка пераканаць у іншым, бо ён абавязкова хоча паставіць сваю оперу на сёлетнім з'ездзе шляхты».

У 1846 годзе «Сялянка» была надрукавана ў Вільні ў друкарні Завадскага тыражом 600 экзэмпляраў. І толькі праз дзевяць гадоў пасля напісання Марцінкевічу ўдалося ўвасобіць сваю оперу на сцэне. Дзень прэм'еры стаў днём нараджэння беларускага прафесійнага мастацтва. Меў пісаў Міхась Клімковіч, калі раіў, што пастаноўка ў 1852 годзе «Сялянкі» — «гэта вялікая дата ў культурным суцэлі нашай нацыі».

Уладзімір СОДАЛЬ.

Выступае Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Ю. ЯФІМАВА.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

«БРАВА, ГАРЭЛАЎ!»

...Шмат дзён невялікая група байцоў на чале з маёрам Гарэлавым гераічна абараняе Брэсцкую крэпасць. Гарэлаў, мужны, ваявы, сваім моцным духам падтрымлівае знясіленых воінаў, якіх з кожнай хвілінай становіцца ўсё менш і менш...

Помніце іх, людзі!
Помніце! —

гучыць хор ад аўтара. Яго заглушае выбух гарачых воплескаў. «Брава, Чарнабаеў! Брава, Гарэлаў!» — чуюцца воклічы з глядзельнай залы.

Мы не выпадкова пачалі расказ пра аднаго таленавітага спявака Беларускага тэатра оперы і балета народнага артыста БССР Віктара Чарнабаева з оперы Малчанава «Брэсцкая крэпасць». У нашай рэспубліцы, асабліва ў маі, калі адзначаецца Дзень Перамогі, людзі вельмі востра ўспрымаюць усё, звязанае з мінулай вайной, яе ўвасабленнем у сучасным мастацтве.

...Віктар Чарнабаеў заняты ва ўсім оперным рэпертуары тэатра. Можна толькі дзівіцца яго творчай неўтайманнасці, шырыні артыстычнага дыяпазону, майстэрству пераўвасаблення. Цяжка пералічыць усе партыі, якія спявак стварыў за 20 гадоў на беларускай опернай сцэне.

Яркі артыстычны талент спявака ва ўсіх мастацкіх глянях выяўляецца ў партыях Барыса Гадунова, Мерфістофеля ў оперы Гуно «Фаўст», Мельніка ў «Русалцы» Даргамыжскага, Галіцкага ў оперы «Князь Ігар» Барадзіна, Дона Базілю ў «Севільскім цырульніку» Раціні...

Асобна хочацца сказаць пра такія выдатныя работы Чарнабаева, як цар Дадон у оперы Рымскага-Корсава «Залаты пёўнік» і Лепарэла з «Дон-Жуана» Моцарта. Гэтыя оперы рэдка ставіцца ў тэатрах: не кожнай трупе пад сілу іх увасабленне. Цар Дадон у Віктара Чарнабаева

сімвалізуе свайго асобай «скамарошае царства». Артыст бязлітасна, тонкімі сатырычнымі штрыхамі малюе вобраз цара — «лежабок», які кіраваў сваім царствам, лежачы ў ложкаў...

У ролі Лепарэла спявак меў магчымасць яшчэ раз праявіць сваю высокую музычную культуру і артыстызм. Яго Лепарэла надзвычай выразны — то ўлюбены ў свайго чароўнага гаспадара, то ўгневаны на яго (і ў гэтыя хвіліны ён не можа схаваць свайго захоплення Дон-Жуанам). Лепарэла шмат у чым нагадвае Дон-Жуана: і вынаходлівасцю, і схільнасцю да рызыкаўнага, але яркага жыцця. Гэтыя рысы выдатна раскрываюцца артыстам у вядомай «арый са свістам»...

Цікавыя вобразы стварыў Віктар Чарнабаеў у оперых беларускіх кампазітараў. Надоўга запамінаецца ў выкананні Віктара Максімавіча стары Даніла ў «Алесі» Цікоцкага — калгаснік, які аддае жыццё за свабоду і шчасце свайго народа. Зусім іншыя па сваіх характарах пан Гадлеўскі ў оперы Туранкова «Яснае світанне» і амаль вадэўльны Тарас у «Калючай ружы» Семіянікі.

Ары з опер беларускіх аўтараў, народныя песні і раманы займаюць галоўнае месца ў вялікім канцэртным рэпертуары Віктара Чарнабаева. Асаблівым поспехам у яго выкананні карыстаюцца «Застольная» кампазітара Падкавырава, «Маналог» Эдзі Тырманд...

Народны артыст Беларускай ССР Віктар Чарнабаеў з тых спявакоў, якія ўвесь свой талент, творчы запал і натхненне аддаюць тэатру. Ён шчодро дорыць людзям сваё мастацтва, і яны плацяць яму нязменнай любоўю і прызнаннем.

Б. ШАРАШЭўСКАЯ.

ВЕСНАВОЕ

СВЯТА

КНІГІ

Веснавое свята «Кніга на службе пачыгодкі» пачалося ў Мінску. Яго мэта — пазнаёміць чытачоў з навінкамі літаратуры, прысвечанымі 60-годдзю Вялікай Кастрычніка, якія раскрываюць веліч рэвалюцыйных пераўтварэнняў, што адбыліся ва ўсіх галінах жыцця нашай нацыі.

«Змагары за ўладу Саветаў», «Кастрычнік і кніга», «Мы — саветнік народ», «Дружба народаў — дружба літаратур», «Пачыгодкі — наша ўдарная праца» — вось толькі некаторыя тэмы

кніжных выставак і літаратурных вечароў, якія прайдуць на трактарным і аўтамабільным заводах, у аб'яднаных імя У. І. Леніна і «Інтэграл», у навукова-даследчых інстытутах і праектных арганізацыяў горада, у вышэйшых навуковых установах і палацах культуры.

На сустрэчы з чытачамі прыдуць вядомыя беларускія празаікі і паэты, а таксама героі кніг — ветэраны грамадзянскай і Айчынай войнаў, ударнікі першых пачыгодкаў, перадавікі і наватары вытворчасці.

НЕТРЫ РАСКРЫВАЮЦЬ СКАРБЫ

З даўніх часоў лічылі: на Беларусі няма карысных выкапняў. Людзі карысталіся толькі тым, што знаходзілі на паверхні зямлі, — торфам, глінай, пяском. Геалагічная будова не вывучалася, бо для гэтага патрэбны былі сродкі і сур'езныя навуковыя пошукі. Але ў пасляваенныя гады нетры Беларусі пачалі раскрываць свае багацці. Вялікай падзеяй было адкрыццё калійных солей, якія магутнымі пластамі залягаюць у цэнтральнай частцы Беларусі на глыбіні 300—800 метраў. Гэтыя багацці маюць асаблівую каштоўнасць таму, што беларускія глебы не маглі даваць вялікіх устойлівых ураджаяў з-за недахопу пажыўных рэчываў, асабліва калія.

Пласты калійных солей утворыліся 350—400 мільёнаў гадоў таму назад у дэвонскім перыядзе, калі на месцы сучаснай Беларусі было вялікае мора. Здабываюць сільвініт у глыбокіх шахтах каля новага горада Салігорска. Тут атрымліваюць цяпер каля паловы ўсіх калійных угнаенняў Савецкай краіны. Беларускі калій ідзе і за межы рэспублікі — у Прыбалтыку, суседнія вобласці РСФСР і УССР.

Прыкладна ў тых жа мясцінах знаходзяцца і вялікія запасы каменнай пажыўнай солі. У былыя часы соль прывозілі сюды здалёк, а ў наш час Беларусь можа нават вывозіць яе ў суседнія рэспублікі.

У 1964—1965 гадах каля Рэчыцы былі здабыты першыя тоны беларускай нафты. Яе пампуюць са значнай глыбіні, таксама з дэвонскіх месцанараджэнняў. Зручна тое, што нафта была знойдзена ў аб'ёмах густанаселеных раёнах, блізка да яе спажываюць. Адначасова з нафтай скарыстоўваюцца і запасы гаручага газу.

Па ўсёй Савецкай краіне ідзе вялікая будоўля. Таму асаблівае значэнне маюць месцанаадажэнні мінеральных будаўнічых матэрыялаў і сыравіны для іх вытворчасці. Нават у вёсцы традыцыйныя драўляныя хаты адыходзяць у мінулае. Для сучаснага будаўніцтва патрэбны цэмент, шкло, камень, а сыравіны для іх у рэспубліцы вельмі многа: гэта і шкляныя пяскі, і спецыяльныя гліны, і вялікія запасы граніту на поўдні БССР.

Захаваў сваё значэнне і беларускі торф. Але скарыстанне яго стала больш поўным і разнастайным. Ён ідзе ўжо не толькі на паліва ў выглядзе спецыяльных брыкетаў, але і на вытворчасць воску, ізаляцыйных пліт, асабліва на ўгнаенне палёў.

Да карысных выкапняў належаць і мінеральныя воды. Аб іх не ведалі ў старой Беларусі. Вада многіх крыніц ужываецца зараз у медыцыне. Нават у сталіцы з глыбокіх свідравін здабываецца Мінская мінеральная вада. Спажываюць яе на прадпісанню ўрачоў пры некаторых хваробах. Мінеральныя воды знойдзены таксама ля возера Нарач, ля Бабруйска, Ельска і ў іншых месцах.

Побач з багаццямі, якія ўжо скарыстоўваюцца, ёсць многа іншых выкапнёвых скарбаў, што чакаюць сваёй чаргі. Геалагі грунтоўна вывучаюць нетры сучаснымі метадамі, каб адкрыць для народнай гаспадаркі новыя радовішчы каштоўнай сыравіны.

Але варта адзначыць, што Беларусь — гэта частка вялікай краіны, таму прамысловасць рэспублікі разлічана на самыя разнастайныя прыродныя рэсурсы, якімі так багаты Савецкі Саюз.

В. ЖУЧКЕВІЧ,
доктар географічных навук.

Нясвіжскі гарадскі парк культуры і адпачынку — адна з прыгажэйшых мясцін у нашай рэспубліцы. Разнастайнасць флары і фауны, маляўнічасць самой мясцовасці прыцягваюць увагу людзей. Сярод наведвальнікаў парка — турысты, госці горада, адпачываючыя санаторыя «Нясвіж».

НА ЗДЫМКУ: здараюцца ў парку і такія цікавыя сустрэчы.
Фота Э. КАБЯКА.

Гумар

НЕВУК У БІБЛІЯТЭЦЫ
— Дайце мне, калі ласка, «Тараса Картошкі» Гоголя.
— У нас такой кнігі няма. Ёсць апавесць Гоголя «Тарас Бульба»...
— Не трэба. Я чытаю толькі на рускай мове.

ХІТРУН
— Тата такі хітрун! Калі мама спытала, чаму позна з рабо-

ты прыйшоў, дык ён адказаў, што замочваў з сябрамі сваё новае паліто. Я памачала паліто, а яно зусім сухенкае.

ПАПРАВІЛА
Пятрок і Соня гулялі разам. Пятрок пахваліўся:
— А мой брат Вася вучыцца толькі на круглых пяцёркі!
— Маніш! Круглыя бываюць толькі нулі.

Каля шасцісот дзяцей работнікаў Аршанскага льнокамбіната наведваюць дзіцячы Дом культуры. Тут працуюць гурткі радыёэлектронікі, суднамадэльны, авіямадэльны, ракетны... Найбольш таленавітыя развіваюць свае здольнасці ў дзіцячым тэатры, аркестры народных інструментаў, у музычна-харавой студыі, ансамблі скрыпачоў і многіх іншых. Бібліятэку Дома культуры наведваюць звыш 1 600 вучняў. Тут можна знайсці кнігу на любую тэму, бо фонд бібліятэкі складае 25 тысяч тамоў.

НА ЗДЫМКАХ: танцавальная група ансамбля песні і танца «Шчаслівае дзяцтва»; гэтага робата змайстравалі дзеці з гуртка радыёэлектронікі.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

СПОРТ

ТУРНІР НАДЗЕІ

Ужо не першую вясну мацнейшыя стралкі з лука многіх краін свету спяшаюцца ў Савецкі Саюз для ўдзелу ў традыцыйным міжнародным турніры «Веснавыя стрэлы». Сёлета гаспадарамі яго сталі мінчане.

З 18 па 22 мая ў сталіцы Беларусі змагаліся больш чым 90 спартсменаў з Венгрыі, ГДР, Даніі, Італіі, КНДР, Нарвегіі, Францыі, ФРГ, Фінляндыі, Швецыі, са зборных каманд СССР і Беларусі. Спартсмены пра-

ходзілі па алімпійскай праграме, і кожны з удзельнікаў восем разоў выйшаў на своеасаблівы марафонскі старт.

Стральба з лука ў нашай краіне — самы малады з усіх алімпійскіх відаў спорту. Першыя спаборніцтвы, якія адбыліся каля двух дзесяцігоддзяў таму назад, прыцягнулі энтузіястаў-адзіночак, а цяпер стральба з лука атрымала прызнанне ва ўсіх саюзных рэспубліках. У савецкіх спартсменаў ужо няма вышэйшых узнагарод на чэмпіянатах кантынента, свету, Алімпійскіх гульнях.

У саставе зборнай СССР у сёлетнім турніры выступалі прызёр леташняй Алімпіяды ў Манрэалі З. Рустамава, чэмпіёнка Еўропы О. Рогова і іншыя.

Па выніках мнагабор'я тройку мацнейшых у мужчын склалі спартсмены з СССР М. Дабасёў, У. Яшэў і гошць з Фінляндыі К. Лаасанен. У жанчын перамагла савецкая спартсменка З. Рустамава. На двух астатніх прызавых месцах таксама прадстаўніцы савецкай каманды Г. Архіпава і Л. Дашырабджанава.

Турнір надзеі, як назвалі сёлетнія «Веснавыя стрэлы», паспяхова скончыўся для нашых спартсменаў — упершыню на такіх буйных спаборніцтвах савецкія стралкі з лука атрымалі ўспэўненую перамогу.

ВАЎЧЫХА Ў ГАЛОЎНАЙ РОЛІ

Успыхваюць юпітэры, трашчаць кінакамеры, працягваецца работа над фільмам «Ваўкі»... Беларускія кінематаграфісты вядуць здымкі ў ціхім лясным кутку паблізу станцыі Ляонава Уладзімірскай вобласці. У «галоўных ролях» — зьяры, гадаванцы заабазы кінастудыі Цэнтрнавуцфільма.

Чатырохногія артысты — не навічкі ў кіно. Толькі ў мінулым годзе яны сыгралі ў 12 мастацкіх, дакументаль-

ных і навукова-папулярных фільмах. У вальерах і клетках — мядзведзі, рысі, алені, яноты, барсукі, дзікабразы — больш як 70 відаў жывёлін. Ёсць сярод іх і цэлыя «дынастыі». Напрыклад, ваўчыха Сіротка — заснавальніца «акцёрскага» роду. Яе дзеці Машка і Лябан зняліся ў многіх фільмах. У карціне «Ваўкі» Сіротцы даручана адна з цэнтральных роляў.

Дарогу на экран зьярам

адкрывае сур'езная «прафесійная» падрыхтоўка. Прайдзе нямала часу, перш чым вельмі драбнішчыкі навучаць іх лазіраваць, па сігналу абараняцца або нападаць.

— Вельмі важна ведаць звычкі, схільнасці і нават капрызы будучых «кіназонараў», — гаворыць драбнішчык П. Юрлоў. — Ад гэтага залежаць выбар метадаў драбнішчы і яе вынікі.

ДАГІСТАРЫЧНАЯ ЖЫВЁЛІНА

У Салігорску на глыбіні каля шасцісот метраў шахцёры знайшлі ў нетрах адкладанняў старажытную жывёліну даўжынёй 11 сантыметраў і найбольшай шырынёй 8 сантыметраў. Па

меркаванню вучоных Беларускай і Літоўскай акадэміі навук, якія пазнаёміліся са знаходкай, астанкі належаць істотце класа ракападобных. Такія жывёліны былі на нашай зямлі звыш пяцісот мільёнаў гадоў назад. Для вучоных гэта знаходка з'яўляецца вялікай каштоўнасцю.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 983